

Nedělní kázání, 12. 1. 2025 (Zdeněk Šorm)

Čtení: Gn 41,25 – 45

Text: Lukáš 12,13 – 21 (*pro souvislost ale přečtu i následující oddíl 22 – 34*)

Sestry a bratři,

O tom, že je chamtivost negativní, asi není třeba nikoho přesvědčovat. Tomu přisvědčí každý. Otázkou je, v čem spočívá a kdy se o ní vlastně jedná? Protože tu před ní Ježíš varuje, máme tendenci přisuzovat ostatním postavám v příběhu žárlivost, lakomství, vulgární materialismus, požívačnost nebo povrchně konzumní přístup k životu. Ale je to opravdu tak? Proč? Jednali bychom na jejich místě jinak?

Co je špatné na tom, pokud vám někdo křivdí, když se obrátíte s prosbou o zastání a domluvu na nezávislou autoritu? Poškozený přece nebere spravedlnost svévolně do vlastních rukou ani svůj nárok nevymáhá násilím. Z jeho žádosti nečísí ani nějaká zvláštní zášť. Jeho prosba je spíš projevem důvěry. Pravda, týká se jenom majetku. Ale copak bible na mnoha místech nezdůrazňuje, že se právo a spravedlnost, které Bůh žádá, musí projevit naprosto konkrétně? Bez toho je celá zbožnost jenom odcizená a falešná iluze.

A i ten člověk z podobenství přece přišel ke svému bohatství naprosto poctivě. Nikoho neodíral, mzdu ani nájem nikomu neupřel, za tím bohatstvím se také nijak bezhlavě nehnal. Měl prostě štěstí – hojně se mu urodilo. Možná nezaslouženě. Ale kdo ví? O tom, jak hospodařil, se podobenství prostě nezmiňuje.

A co je na jeho úvahách a jednání vlastně zlého? Jedná rozhodně, věcně, racionálně, odpovědně a hospodárně. Přece nenechá úrodu ležet ladem a zmařit. A není líný. Práce se nebojí. Ví, co si úroda žádá. Je třeba ji uskladnit. Myslí přitom na budoucnost. Dělá vlastně totéž, co praotec víry Josef v Egyptě, když po sedm úrodných let shromažďoval úrodu do stodol a zachránil tak zemi před hladem. Tehdy v té prozíravosti všichni viděli zvláštní dar moudrosti od Hospodina. A dneska by ho za to jistě každý národohospodář pochválil.

Možná nás ale provokuje závěr těch jeho úvah: „*Ted' máš velké zásoby na mnoho let; klidně si žij, jez, pij, buď veselé mysli!*“

To už zní dost konzumně, materialisticky, požitkářsky. Jakoby si chtěl už jen lehkomyšlně užívat. Podobně jako k tomu vybízela tehdejší epikurejská

filosofie, která hlásala: „Jezte, pijte, stejně zítra zemřeme.“ Carpe diem – užívej dne, protože budoucnost je nejistá.

Jenomže takhle to ten boháč právě neříká. On naopak považuje budoucnost za jistou. Na smrt vůbec nepomyslí. Veselá mysl pro něho není důsledkem života bez perspektivy, který se jen snaží urvat, co se dá, než přijde konec. Není třeba v ní hned vidět nějaké krátkodeché bezuzdné požitkářství. V jeho očích jde spíš prostě o klidný život zbavený materiálních starostí.

A nad tím se bible nijak nepohoršuje. Biblický kazatel naopak opakovaně říká, že pro člověka není pod sluncem nic lepšího než jíst a pít, radovat se a při svém pachtění se aspoň pomět. V té svobodě od starostí vidí dokonce boží dar a projev jeho přízně.

Omyl boháče prostě nebyl v té vizi veselého života bez materiálních starostí. K němu Ježíš naopak svoje učedníky vzápětí zve. Omyl byl jen v tom, od koho nebo od čeho jej očekával: „*Ještě této noci si vyžádají tvou duši, a čím bude to, co jsi nashromáždil?*“ Všechny ty pracně shromážděné zásoby ti budou k ničemu! To, co od nich očekáváš, a co samo o sobě vůbec nemusí být zlé, ti prostě nepřinesou. To je ten fatální omyl.

Rozumějte dobře: Bůh toho člověka netrestá, ani mu zlomyslně jeho plány nepřekazí. On si jeho duši nevyžádá. On ho jenom vzhledem ke křehkosti života upozorňuje, jak je pošetilé domnívat se, že by mohl být život zajištěn tím, co má. Upozorňuje ho, jak málo vlastně to, co nashromáždil, souvisí s jeho životem. Což vůbec neznamená, že by jídlo, pití a další hmotné potřeby nebyly důležité a člověk by nad nimi měl být povznesen. V následující řeči o zabezpečení života je Ježíš vůbec nezlehčuje. Naopak zdůrazňuje, že i jeho nebeský Otec ví, že to všechno potřebujeme a že nás tím vším také dozajista opatří. Potíž je právě, když tomu nejsme s to důvěřovat. Pak nemáme v životě prostor pro nic jiného. Pak nás ta starost o živobytí úplně pohltí a unikne nám, že život je víc než pokrm a tělo víc než oděv.

To samozřejmě nemusí hned znamenat, že bychom jednali bezohledně, sobecky, prvoplánově chamtivě, nebo žili jenom vulgárně konzumně. To jsou právě ta zjednodušení, která často přisuzujeme protagonistům úvodního rozhovoru a Ježíšova podobenství nejspíš proto, abychom se nemuseli konfrontovat s jejich zneklidňujícími otázkami.

Ježíš ale - zvláště v podobenstvích - rád provokoval, aby posluchače přiměl k zamyšlení. Vybíral si často za příklad dobrého řešení všelijak problematické typy – třeba odmlouvajícího syna nebo heretického Samařana - a špatné jednání zase neilustroval na očividných gaunerech, ale třeba na služebníkov, který bedlivě střežil svěřenou hřivnu.

Myslím, že o podobnou provokaci se jedná i v tomto případě. Jak jsem říkal, ani člověk ze zástupu, který Ježíše prosí o zastání, ani boháč, kterému se hojně urodilo, vlastně nedělají nic vyloženě zlého. Jejich jednání se navenek nedá nic vyčíst. Šlo by je vyložit i naprosto kladně.

Řekl bych, že je to záměr, aby Ježíšovo varování dolehlo až k nám. My přece nejsme vylozeni a bezohlední sobci, nejsme prvoplánově chamtiví a nepatříme k bohapustým konzumentům. Kdyby se ta možnost falešné důvěry a chamtivosti týkala jen jich, pak bychom se nad ní a nad sebou ani nemuseli zamýšlet.

Takhle je to něco jiného. Je-li možné, aby šlo o chamtivost i tehdy, když se někdo zcela oprávněně na svou obranu dovolává Krista, pak je to jistě důvod k zamyšlení i pro nás. A může-li být i odpovědné hospodaření, které nemrhá božím dárkem a myslí na budoucnost, projevem pošetilosti, pak asi taky nejsme automaticky z oblíga. Musíme se zkrátka ptát, co nás při odvolávání se na Krista a při odpovědném hospodaření vlastně vede a co přitom vlastně sledujeme. Hranice mezi pravou a falešnou důvěrou není prostě navenek tak očividná, aby šlo jednoduše určit, které jednání ke které náleží. To bude asi nakonec vždycky záležitost mezi námi a Bohem. „*Mějte se na pozoru před každou chamtivostí*“ – to je především výzva k osobnímu zpytování, nikoli ke kádrování druhých.

Možná, že teprve tehdy, když nám to dojde, tak začneme o té boháčově samomluvě přemýšlet přiměřeně a začneme si všímat mnohem nenápadnějších a třeba i nevyslovených drobností, které mohou signalizovat osudová opomenutí, jež jsou asi příčinou nebo znamením mylné orientace – například toho, že se v myšlenkách člověka, na kterého se usmálo štěstí, vůbec neobjeví vděčnost a chvála, jen jeho vlastní plány a záměry a řešení praktických otázek; nebo že nemá vůbec žádnou potřebu sdílet svou radost s druhými; nebo že vlastně stále vede jenom monolog. Sám se ptá a sám si odpovídá. Pro otázky a pohledy někoho jiného není v jeho myšlení místo. Vůbec mu nepřijdou na mysl. Skutečná odpovědnost

ale asi může přijít ke slovu, až když se ze života stane rozhovor, až když člověk bere v úvahu otázky a pohledy někoho jiného.

S tím nejspíš souvisí i ten úvodní rozhovor, tedy ta prosba – de facto modlitba, s kterou se obrací jeden z bratrů na Ježíše. I modlitba asi může být různá. Můžeme žádat jenom to, aby nám Bůh pomohl prosadit naše oprávněné nároky. Nebo se naopak můžeme ptát, na čem v té situaci křivdy vlastně záleží: Na našem podílu? Na našem právu? Na vzájemném

bratrství? Na svědectví o tom, co je podstatné? Na svobodě od toho, co mě šírá? - Co je pro nás vlastně tím pokladem, který určuje, kde je naše srdce? Amen.